

प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्

पदपूर्ति समिति

सानोठिमी, भक्तपुर ।

प्रशासन सेवा अन्तर्गतका सामान्य प्रशासन/लेखा समूहका सहायकस्तर प्रथम श्रेणी

प्रशासकीय सहायक/लेखापाल पदको

खुला / आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको प्रथम पत्रको पाठ्यक्रम

सेवा : प्रशासन	समूह : सामान्य प्रशासन/ लेखा
पद : प्रशासकीय सहायक/ लेखापाल	स्तर : सहायकस्तर प्रथम श्रेणी
	किसिम : खुला/आ.प्र.
पाठ्यक्रमको रुपरेखा : यस पाठ्यक्रमको आधारमा निम्नानुसार दुई चरणमा परीक्षा लिइने छ ।	
प्रथम चरण : लिखित परीक्षा	पूर्णाङ्क : २००
द्वितीय चरण : अन्तर्वार्ता	पूर्णाङ्क : ३०

प्रथम चरण : लिखित परीक्षा (Written Examination)

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली	प्रश्न संख्या × अङ्क भार	समय	
प्रथम	सामान्य ज्ञान र सामाजिक अध्ययन	१००	४०	वस्तुगत	बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQ)	५० प्रश्न × २ अङ्क	४५ मिनेट
द्वितीय	सेवा सम्बन्धी	१००	४०	विषयगत	छोटो उत्तर आउने प्रश्न	१२ प्रश्न × ५ अङ्क	२ घण्टा ३० मिनेट
					लामो उत्तर आउने प्रश्न	४ प्रश्न × १० अङ्क	

द्वितीय चरण : अन्तर्वार्ता

विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
अन्तर्वार्ता	३०	मौखिक

द्रष्टव्य :

- लिखित परीक्षाको माध्यम भाषा नेपाली वा अंग्रेजी अथवा नेपाली र अंग्रेजी दुवै हुनेछ ।
- प्रथम र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ ।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ । तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन ।
- वस्तुगत बहुवैकल्पिक हुने परीक्षामा परीक्षार्थीले उत्तर लेख्दा अंग्रेजी ठूलो अक्षर (Capital letter) A,B,C,D मा लेख्नुपर्नेछ । सानो अक्षर (Small letter) a,b,c,d लेखेको वा अन्य कुनै सङ्केत गरेको भए सबै उत्तरपुस्तिका रद्द हुनेछ ।
- बहुवैकल्पिक प्रश्न हुने परीक्षामा कुनै प्रकारको क्याल्कुलेटर (Calculator) प्रयोग गर्न पाइने छैन ।
- परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या, अङ्क र अङ्कभार सम्बन्धित पत्र /विषयमा तोकिए अनुसार हुनेछ ।
- विषयगत प्रश्न हुने पत्रका हकमा प्रत्येक खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन् । उम्मेदवारले प्रत्येक खण्डका प्रश्नहरूको उत्तर सोही खण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्ने छ ।
- यस पाठ्यक्रम योजना अन्तर्गतका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जसुकै लेखिएको भए तापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगाडि (संशोधन भएका वा संशोधन भई हटाईएका वा थप गरी संशोधन भई) कायम रहेकालाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ ।
- प्रथम चरणको परीक्षाबाट छनोट भएका उम्मेदवारलाई मात्र द्वितीय चरणको परीक्षामा सम्मिलित गराइनेछ ।
- पाठ्यक्रम लागू मिति :- २०८२/१०/२२

प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्

पदपूर्ति समिति

सानोठिमी, भक्तपुर ।

प्रशासन सेवा अन्तर्गतका सामान्य प्रशासन/लेखा समूहका सहायकस्तर प्रथम श्रेणी

प्रशासकीय सहायक/लेखापाल पदको

खुला /आन्तरिक प्रतियोगितात्मक परीक्षाको प्रथम पत्रको पाठ्यक्रम

सेवा : प्रशासन	समूह : सामान्य प्रशासन/ लेखा
पद : प्रशासकीय सहायक/ लेखापाल	स्तर : सहायकस्तर प्रथम श्रेणी
	किसिम : खुला/आ.प्र.
पाठ्यक्रमको रूपरेखा : यस पाठ्यक्रमको आधारमा निम्नानुसार दुई चरणमा परीक्षा लिइने छ ।	
प्रथम चरण : लिखित परीक्षा	पूर्णाङ्क : २००
द्वितीय चरण : अन्तर्वार्ता	पूर्णाङ्क : ३०

प्रथम पत्र :

सामान्य ज्ञान र सामाजिक अध्ययन

वस्तुगत (५० प्रश्न X २ अङ्क)

- नेपालको भूगोल
 - १.१ धरातलीय स्वरूपको किसिम, विशेषताहरू
 - १.२ प्राकृतिक श्रोतहरू किसिम, उपलब्धी र वर्तमान अवस्था
 - १.३ भौगोलिक विविधता र जनजीवन
 - १.४ नेपालमा पाईने हावापानीको किसिम र विशेषता । हावापानीको विविधताबाट उत्पन्न भएका आर्थिक तथा सामाजिक क्रियाकलाप र जिविकोपार्जनमा विविधता
- विश्वको इतिहास (म्याग्नाकार्टा, औद्योगिक क्रान्ति, फ्रान्सको राज्य क्रान्ति, अमेरिकी स्वतन्त्रता संग्राम, रुसी/अक्टोबर क्रान्ति, प्रथम र द्वितीय विश्वयुद्ध तथा भारतीय स्वतन्त्रता संग्राम, घटना, कारण र परिणाम)
- नेपालको इतिहास प्राचीन कालदेखि हालसम्मका घटनाक्रम कारण र परिणाम
- नेपालको सामाजिक एवं सांस्कृतिक अवस्था
 - ४.१ प्रथा, परम्परा, मूल्य र मान्यता, धर्म, जातजाति, भाषाभाषी, संस्कृति, कला, साहित्य, संगीत
 - ४.२ सांस्कृतिक सम्पदाको किसिम, विशेषता, महत्व
- नेपालको आर्थिक अवस्था, विकासका पूर्वाधारहरू (कृषि, उद्योग, व्यापार, पर्यटन, यातायात, संचार, शिक्षा, स्वास्थ्य, विद्युत) र विकास योजना
- विज्ञान, प्रविधि र स्वास्थ्य बिषयमा जानकारी
 - ६.१ विज्ञान प्रविधिको विकासबाट मानव जीवनमा परेको प्रत्यक्ष प्रभाव
 - ६.२ जैविक प्रविधि, सूचना तथा संचार प्रविधि र वैकल्पिक उर्जा
 - ६.३ कमविकास र बंशाणु, स्वास्थ्य, रोग, खोप, पोषण, सरसफाई
- पारिस्थितिक पद्धति र वातावरण
 - ७.१ पारिस्थितिक पद्धतिको परिचय र प्रकार
 - ७.२ दिगो विकास, जैविक विविधता, दुर्लभ पशुपन्छी र बनस्पति, विश्वव्यापी उष्णता, मौसम परिवर्तन, हरितगृह प्रभाव, ओजोन बिनास, वातावरण, प्रदुषण, जनसंख्या, शहरीकरण, बसोबास
- अन्तर्राष्ट्रिय सम्बन्ध तथा संघ/संस्था
 - ८.१ नेपालका छिमेकी देशहरू तथा बेलायत, अमेरिका, जापान आदिसंगको सम्बन्ध
 - ८.२ संयुक्त राष्ट्र संघ अंग, विशिष्टकृत संस्था र गतिविधि
 - ८.३ क्षेत्रीय संगठन (सार्क, आसियान, युरोपियन संघ, विमेष्टक)
- राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक, वैज्ञानिक, सांस्कृतिक, खेलकूद, पुस्तक, पुरस्कार, कला, साहित्य, संगीत आदि लगायत समसामयिक घटना तथा नविनतम गतिविधि
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रियस्तरमा ख्याति प्राप्त व्यक्तित्व तथा विचारक सम्बन्धी जानकारी

प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्
पदपूर्ति समिति
सानोठिमी, भक्तपुर ।

प्रशासन सेवा, सामान्य प्रशासन समूह सहायकस्तर प्रथम श्रेणी प्रशासकीय सहायक पदको
खुला / आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र : सेवा सम्बन्धी

खण्ड (क) - (५० अङ्क)

(६ प्रश्न × ५ अङ्क र २ प्रश्न × १० अङ्क)

१. नेपालको भौगोलिक, सामाजिक र आर्थिक अवस्था

१.१ भौगोलिक अवस्था/स्वरूप : किसिम र विशेषता

१.२ राजनीतिक भूगोल

१.३ हावापानी र जलसम्पदा : स्थिति र महत्व

१.४ प्रचलित प्रमुख धर्म, जातजाति, भाषाभाषी र संस्कृति

१.५ आर्थिक विकासका पक्षहरू : कृषि, उद्योग, व्यापार, पर्यटन, वैदेशिक रोजगार र पूर्वाधार

१.६ आर्थिक विकासका सम्बाहकहरू : सार्वजनिक क्षेत्र, निजी क्षेत्र र सहकारी क्षेत्र

१.७ योजनावद्ध विकासक्रम र आवधिक योजनाको जानकारी

१.८ जनसंख्या व्यवस्थापन, शहरीकरण र बसाई सराई

१.९ वातावरण व्यवस्थापन, जैविक विविधता, वातावरण प्रदूषण, जलवायु परिवर्तन र दिगो विकास

१.१० समसामयिक विषयहरू: गरीबी, बेरोजगारी, जनस्वास्थ्य, सामाजिक सुरक्षा, उर्जा संकट,
सूचना प्रविधि र सामाजिक संजाल

१.११ राष्ट्रिय र अन्तर्राष्ट्रिय महत्वका समसामयिक गतिविधि

२. संवैधानिक व्यवस्था र सरकार

२.१ नेपालको संविधान :

२.१.१ नेपालको संविधानका मूलभूत विशेषता

२.१.२ मौलिक हक र कर्तव्य, राज्यको निर्देशक सिद्धान्त, नीति तथा दायित्व

२.१.३ राज्यको संरचना र राज्य शक्तिको बाँडफाँड

२.१.४ कार्यपालिका, व्यवस्थापिका र न्यायपालिका

२.२ नेपालमा संघीयता, केन्द्रिय प्रादेशिक र स्थानीय सरकार

२.३ कानूनको अर्थ र महत्व तथा कानूनका स्रोतहरू

२.४ कानून स्रोतहरू र नजीर

२.५ कानूनी राज्यको अवधारणा र महत्व

२.६ लोकतान्त्रिक मूल्य र मान्यता

२.७ समावेशीकरण, समानुपातिक प्रतिनिधित्व

२.८ सुशासन, सदाचार प्रवर्द्धन, भ्रष्टाचार नियन्त्रण र भ्रष्टाचार निवारण सम्बन्धी कानूनी व्यवस्था

खण्ड (ख) - (५० अङ्क)

(६ प्रश्न × ५ अङ्क र २ प्रश्न × १० अङ्क)

३. सार्वजनिक सेवा संचालन एवं व्यवस्थापन

३.१ कार्यालय व्यवस्थापन

३.१.१ कार्यालय र कार्यालय व्यवस्थापनको अवधारणा र महत्व

३.१.२ अभिलेख व्यवस्थापनको परिचय, उद्देश्य, आवश्यकता र महत्व

३.१.३ कार्यालयमा संचारको महत्व, प्रकार, माध्यम

३.१.४ कार्यालयमा व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (MIS) को आवश्यकता र महत्व

३.२ लेखा प्रणाली र राजश्व प्रशासन

- ३.२.१ सरकारी लेखा प्रणाली र लेखा परीक्षण सम्बन्धी जानकारी
- ३.२.२ सरकारको आर्थिक कार्य प्रणालीको जानकारी
- ३.२.३ जिन्सी श्रेस्ता प्रणाली, राजश्व श्रेस्ता प्रणाली र धरौटी श्रेस्ता प्रणाली
- ३.२.४ राजश्व प्रशासन (कर, भन्सार, अन्तःशुल्क) सम्बन्धी जानकारी
- ३.२.५ सरकारी बजेट सम्बन्धी जानकारी

३.३ सार्वजनिक सेवा प्रवाह

- ३.३.१ अर्थ र महत्व
- ३.३.२ सार्वजनिक सेवा प्रवाह गर्ने तरिकारमाध्यमहरू
- ३.३.३ सार्वजनिक सेवा प्रवाहमा सेवा प्रदायकको भूमिका र सेवाग्राहीको अधिकार तथा दायित्व
- ३.३.४ सार्वजनिक सेवामा वडापत्र र यसको महत्व तथा आवश्यकता

३.४ प्रशासन तथा व्यवस्थापन

- ३.४.१ सार्वजनिक प्रशासनको परिचय, उद्देश्य र कार्यहरू
- ३.४.२ सार्वजनिक प्रशासन र विकास प्रशासन
- ३.४.३ संगठनको परिचय, उद्देश्य, स्वरूप र संगठनका आधारहरू
- ३.५ नेतृत्व, निर्णय, उत्प्रेरणा र मनोबल
- ३.६ समूह गतिशिलता
- ३.७ समय व्यवस्थापन र यसको महत्व

४. संस्थागत ज्ञान र सेवासँग सम्बन्धित कानूनी व्यवस्था

- ४.१ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीमको पृष्ठभूमि, उद्देश्य
- ४.२ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद् ऐन, २०४५ र नियमावली, २०५१
- ४.३ सुशासन (संचालन तथा व्यवस्थापन) ऐन, २०६४, नियमावली २०६५
- ४.४ सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३, नियमावली २०६४
- ४.५ भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- ४.६ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद् आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी विनियमावली, २०६२
- ४.७ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्, कर्मचारी सेवा शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी विनियमावली, २०६९

प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्

पदपूर्ति समिति

सानोठिमी, भक्तपुर ।

प्रशासन सेवा, लेखा समूह, सहायकस्तर प्रथम श्रेणी लेखापाल पदको
खुला/आन्तरिक प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र : सेवा सम्बन्धी

खण्ड (क) - (६० अङ्क)

(८ प्रश्न × ५ अङ्क र २ प्रश्न × १० अङ्क)

१. लेखापालनका आधारभूत धारणा र सिद्धान्त

- १.१ लेखा शास्त्र, लेखापालन र लेखा अभिलेख
- १.२ लेखापालनका आधारभूत सिद्धान्त
- १.३ लेखा प्रणाली (एकोहोरो सेस्ता प्रणाली, दोहोरो सेस्ता प्रणाली) सिद्धान्त, विशेषता, कमजोरी र सबल पक्ष
- १.४ लेखा अभिलेख र लेखा सूचनाको प्रयोजन तथा प्रयोगकर्ता
- १.५ लेखाका प्रकार तथा शाखाहरू (वित्तीय लेखा, लागत लेखा, व्यवस्थापकीय लेखा र सरकारी लेखा)
- १.६ आन्तरिक नियन्त्रण र व्यवस्थापकीय नियन्त्रण

२. लेखा अभिलेख तथा आर्थिक प्रतिवेदन

- २.१ कार्यालय संचालन स्तरीय लेखा प्रणाली, गोश्वारा अभिलेख र गोश्वारा भौचर तयार गर्ने विधि
- २.२ नगदी पुस्तिका र वर्गिकृत सानो नगदी कोष
- २.३ सन्तुलन परीक्षण: परिचय, महत्व, उद्देश्य र सन्तुलित नहुनाका कारण, लेखा अभिलेखका गल्ती र प्रकार, गल्ती पत्ता लगाउने र गल्ती सच्याउने
- २.४ नाफा नोक्सान खाता र वासलातको उद्देश्य र महत्व
- २.५ पूंजी, आम्दानी तथा खर्चका शीर्षक
- २.६ ह्रास कट्टीका तरिकाहरू, ह्रास कट्टीको अभिलेख
- २.७ बैंक हिसाब मिलान: अर्थ, आवश्यकता, मौज्जात, फरक पर्नाका कारण, हिसाब मिलानका तरिका

३. लेखापरीक्षण

लेखा परीक्षणका प्रकार, आन्तरिक लेखा परीक्षणको तरिका, बाह्य/अन्तिम लेखा परीक्षणका सिद्धान्त, लेखापरीक्षण प्रविधि (लेखा परीक्षण कार्यक्रम, भौचिङ्ग, सम्पत्ति दायित्वको छानविन तथा मूल्याङ्कन, लेखा परीक्षण टिपोट) व्यवस्थापन तथा कार्यमूलक लेखा परीक्षण, लेखापरीक्षण मापदण्ड, कर लेखापरीक्षण (Tax Audit), जालसाजी अनुसन्धानका तरिका (Fraud Investigation)

४. व्यावसायिक लेखा प्रणाली

- ४.१ व्यावसायिक लेखाको अवधारण र लेखाका सर्वमान्य सिद्धान्त
- ४.२ व्यावसायिक लेखाको उद्देश्य, क्षेत्र तथा कार्य
- ४.३ लेखापालनमा सम्भावित त्रुटि र त्यसको शुद्धिकरण
- ४.४ भौचर,लेजर, क्यासबुक, कन्ट्रोल लेजर
- ४.५ व्यावसायिक लेखा प्रणालीमा प्रयोग हुने वित्तीय विवरणको तयारी
- ४.६ आय व्यय विवरण, वा, नगद प्रवाह विवरण, कोष प्रवाह विवरण)
- ४.७ कोष प्रवाह विवरण
- ४.८ जगेडा (Reserve)
- ४.९ विनियम संयन्त्र (Negotiable Instruments)

खण्ड (ख) - (४० अङ्क)
(४ प्रश्न × ५ अङ्क र २ प्रश्न × १० अङ्क)

५. लागत लेखा (Cost Accounting)

- ५.१ लागत लेखाको अवधारण र उद्देश्य
- ५.२ लागतका तत्वहरू (Elements of Cost)
- ५.३ लागत व्यवहार (Cost Behavior)
- ५.४ प्रत्यक्ष लागत तथा अप्रत्यक्ष लागत (Direct Cost and Indirect Cost)
- ५.५ संयुक्त लागत तथा सहभागी लागत (Joint Cost and Common Cost), अवसर लागत (Opportunity Cost), स्थगन लागत (Deferred cost)
- ५.६ लागत प्रणाली (Costing System)
 - ५.६.१ प्रक्रियागत लागत प्रणाली (Process Costing)
 - ५.६.२ कार्यगत लागत प्रणाली (Job Costing)
 - ५.६.३ ठेक्का लागत प्रणाली (Contract Costing)
 - ५.६.४ समाविष्ट लागत तथा परिवर्तनशील लागत प्रणाली (Absorption costing and variable costing)

६. व्यवस्थापन लेखा (Management Accounting)

- ६.१ व्यवस्थापन लेखाको उत्पत्ति र विकास-अर्थ, विशेषता, क्षेत्र, उद्देश्य र कार्यहरू व्यवस्थापन लेखाको औजार, पद्धति र सीमितता
- ६.२ वित्तीय विवरण- विश्लेषण र व्याख्या (Financial statement –analysis and interpretation)

७. सेवासँग सम्बन्धित कानूनी व्यवस्था

- ७.१ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद् ऐन, २०४५ र नियमावली, २०५१
- ७.२ सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र नियमावली, २०६४
- ७.३ भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९
- ७.४ आयकर ऐन, २०५८
- ७.५ लेखा परीक्षण ऐन, २०७५
- ७.६ मुल्य अभिवृद्धि कर ऐन, २०५२
- ७.७ आर्थिक कार्यविधि ऐन तथा वित्तीय उत्तरदायित्व ऐन, २०७६, नियमावली, २०७७
- ७.८ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद्, कर्मचारी सेवा शर्त तथा सुविधा सम्बन्धी विनियमावली, २०६९
- ७.९ प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालीम परिषद् आर्थिक प्रशासन सम्बन्धी विनियमावली, २०६२